

HOC ANTELOQVIO
DE
MACHIAVELLISMO
SCHOLASTICO
ANNÆBERGENSIS LYCEI
INSPECTORES GRAVISSIMOS
ET OMNES, QVORVM AFFECTVS IN REM SCHOLASTICAM EST PRONIOR,
AD
SPECTANDOS ACTVS DRAMATICO-SCENICOS,
QVI
AD D. XIII. & XII. KALEND. JUN.
INTER SOLENNIA GREGORIANA
A NOSTRIS EXHIBEBVNTVR,
DECENTISSIME INVIAT
M. JOH. FRIEDLIEB STÜBELIVS,
RECTOR.

ANNAEBERGAE,
TYPIS AVGVSTI VALENTINI FRISII.

UTor nunc ea venia, quam MICH. LILIENTHALIVS, sub festiva illius de Machiavellismo Literario Dissertationis finem cuiilibet liberaliter tribuit, his verbis (*) ad pares conatus eruditus signum erigens: *Poterit etiam, qui ingenio & experientia pollet, summet ipsi hac in parte facile consulere, & ex generalioribus istis inclarescendi modis à nobis adumbratis, spectatioribus elicere, elicitosque applicare:* & licet eo usu rerum eoque ingenio me non instructum sciam, quale in imitatoribus suis requirere ille videtur, & alium quemvis cum spe felicitioris successus ad hoc negotium accedere potuisse, haud invitus largiar; tamen, cum de Machiavellismo Scholastico, quantum quidem mihi constat, nemo dum scripto peculiari egerit, mihi id argumentum breviter & pro modo instituti hujus vel ideo pertractandum summi, quæ & a vite, quod profiteor, genere haud procul illud abest, & mihi artes perverissimæ, quibus imponere aliis quidam nostri ordinis homines solent, & quas nunc sub censuram vocabo, odio semper fuerunt maximo. Attingere illud quidem etiam supra laudatus LILIENTHALIVS in Satyra sua, IO. BVRCH. MENCKENIVS in Declamationibus de *Charlataneria Eruditorum*, SEB. STADELIVS in Epistola de *Circumforanea literatorum vanitate*, illis adjuncta, (***) JO. HVBNERVS in Progr. de *Pedantismo*, GOTHFR. VOCKERODT in simili Progr. de *vitando literarum & artium abusu, fugiendoque greecula vanitatis s. Pedantismi vitio*, quod habes in Consulationibus ejus Gothæ 1795. editis, & præter hos alii; sed, ut dixi, attingere illud modo paucis verbis, & suis admiscuerunt nonnulla huc spectantia, cum non scholasticorum modo doctorum, sed omnis omnino generis literatorum vitia quaedam indicare vellet & perstringere. Nemo itaque turpis plagu me accusabit, cui in animo est, eas potissimum fraudes in apicem producere, quibus literas juventuti in Scholis publicis tradentes, itque vel nimio saltu turgidi, vel invidia veneno suffusi, vel pecuniæ amore incensi, vel defectu pietatis & eruditionis solidæ laborantes, passim aut lucrum, aliter negatum ipsi, haud raro lætantur. Utque adeo non vereor, ne quis cordatus hæc conanti succenseat, aut dicam scribat, ita, si fuerint forte, qui graviter ferant, arcana dominationis suæ ita prodi temere & ulcera sua contrahari, eos credere jubeo, me vitia citra ullius personæ, cui illa insunt, recordationem reprehendere, nec cuiusquam famam, quibuscumque technis illa fuerit acquisita, sugillare: volo eorum enim nomina latere, quod magni beneficii instar habere debent, patere autem præstigias, quibus & laudem & opes aucupantur; quod si æquo animo ferre non possunt, per me rumpantur illa. Sunt vero illæ tam variæ tamque occultæ, ut vix ad certum ordinem certasque classes revocari, nedum omnes ab uno, imprimis harum machinationum experti, nisi ipso Argo sit vocalior, pervideri queant. Licebit igitur libere divagari per hunc campum latissimè patentem, & nunc præcipuas tantum imposturas quorundam magistrorum, prout illæ secliet in mentem & sub calamum venient, commemorare, & si hoc spatio angustissimo non omnia potuerint comprehendendi, quæ restabunt ad aliud tempus reservare.

Ante omnes alios in Machiavellismo, quem hic notamus, suspensionem jure vocandi videntur illi, qui, ut alliciant discipulos & cæcum habeant frequentiore, le alios omnibus, de juventute quidem præclare merentibus, & scholas, quas regunt, reliquis nequaquam contemnendis, ipsi præferunt, his præfatos alio supercilio despiciunt, & quicquid exogitari potest, in eos evomunt insidiosè, haud tuto se regnare posse arbitrantur, nisi more Ottomanorum fratres suos omnes contrucidaverint, quod de Aristotele dixit Verulamius, (***) & subverentes, ne merces suæ emptoribus careant, nisi aliorum tabernas & quæ venum ibi exponuntur, elevet & calumniantur. Hos qui interdum auidit sua jactantes, ipsos solos sapere, & eruditionem non nisi eo loco, ubi Thraones illi habitant, sedem & domicilium fixisse, Musasque ibi, ceu ethnicorum Deos Lares & Penates, pedicis constrictas putet, ne quo præterea locorum queant concedere. Nullam facile prætermittunt aliis impune detrahendi occasionem, eamque commodissimam se nactos credunt, cum pueri adducuntur ad eos alius ducti adhuc usi: quos, si rude, vel tamen non satis perpolitum ingenium attulerint, a præceptore perperam institutos clamitant, parum ejus memores, quod officia docentium discitentiumque debeat esse reciproca, nec considerantes, culpante apud hos an illos resideat: aut eos ad infima subfœllia detrudunt satis in necessariis versatos & meliore dignos loco, ut, cum parvo tempore intersecto evchuntur, suæ diligentia & arti id deberi existimetur: Si quid vero peccant aliunde advecti, id priori disciplinae auctacter tribuitur, cum mores innocentissimi sæpe pessimis exemplis, quæ invenerè ibi, fuerint depravati, & sili corruptiores remittantur domum, quam venerant. Justas autem pœnas precipitati judicii & inclementis habitæ aliorum famæ luunt illi obtractatores, cum multi ex ipsorummet claustris scholasticis, quæ prædicant tantopere, prodeunt literarum plane imperiti & vix primis elementis imbuti: tunc enim illis nonnunquam potiori jure reprobratur, quod aliis intentaverant antea, ad illud miserimum asylum frustra nunc confugientes, se accepisse lignum, ex quo non potuerit fieri Mercurius, & præsidium in illo trito quærentes, quod hic valere dicunt: *si nihil attuleris, ibis, Homers, foras!*

(*) pag. 181. sq. (***) p. 227. (***) Lib. III. de augmento Scientiarum; cap. IV. p. m. 88.

foras! quasi vero qui nihil attulit, nihil ex eo loco, ubi rerum sat est, efferre possit. Quidam intra ipsa scholæ suæ pomœria superbiam & invidiam suam exercent, & malo dolo favorem discipulorum ambiunt, dum laborum socios, quos magni facere & commendare suos debent, præter meritum coram discipulis carpunt, eorum mores & dicta exagitant, & eruditionem, qua se superari ab illis intelligunt, ut proletariam & triviale, in contentum adducunt, malignos lufores imitati, quibus, ut ait Seneca, propositum est, collusorem traducere. Quo stratagemate id lucrantur, ut soli honore & admiratione habeantur digni, & ad tubæ sic inflatæ signum credula plebs scholastica ad ipsos certatim confluit. Alii aliam viam se efferendi inveniunt, dum eorum gesta, in quorum locum suffecti sunt, verbis imminuunt, sapienter ab illis constituta abrogant, & innovandi omnia libidine nihil rectum credi volunt, nisi quod ipsorum ingenio conveniat. Sunt etiam, qui eo procedunt impietatis, ut famam magistrorum olim suorum, quibus tamen omnia sua debent, petulanter rodant, eorum mores & audita ex iis per jocum lusumque allegantes, illudque frequenter in ore habentes: ô si mihi licuisset esse tam felici, cui præfuerunt præceptores asperi & obsoletae eruditionis, nullius elegantiae studiosi, plagosi Orbili, sub quibus cum gemitu didici literas: agnoscite vestram felicitatem, ô mei, qui me duce longe commodiorem viam ad artes grafandi invenistis, & sine magno labore Capitolium eruditionis & sapientiæ potestis conscendere & occupare. Pergo ita commode ad eos, qui frena relaxant suis & nimia disciplinæ remissione popularique blanditiæ & assentatione eorum benevolentiam colligere nituntur, pestes juventutis execrandæ & ordinis nostri carcinomata. Vident, multos, disciplinæ arduis pertasos, cancellos perrumpere, & eo dilabi, ubi liceat, quod liber: a quo consilio ut retrahant nidis: pullos, nulla pietatis habita ratione, ad peccata gravissima connivent, nunquam exasperant frontem, pro lubitu evagandi, totas noctes pergræcandi, otia & ludendū, inter te digladiandi, cum puellis conversandi, hoc est Veneri, Baccho, Marti, Vacuæ litandi ipsis faciunt licentiam, vel ipsi quoque ad ista lampadem iis præferunt exemplo suo, hocque diabolico artificio juvenes, ad hæc talia sponte ruentes magno impetu, sibi adstringunt, & his illicibus plures ad se invitant. Nonnulli suis ferventibus commodis illos modo indulgentius habent, qui munera frequenter apportant, & beatiori fortuna gaudent, pauperes vero ad ea officia adigunt, quæ deberent esse omnium, minisque & poenis coercent, vel in eos, a quorum parentibus offensi sunt, injurias ulturi severitate insolita animadvertunt. Multæ sunt præterea rationes omnino vituperandæ, quibus favorem discipulorum sibi conciliant & lucro insidiantur inepti juventutis ductores, quo & illa refertur merito, cum rerum omnium ignavis locum in superioribus classibus assignant, vel ut armatis parentum precibus fatisciat, vel quia proceritas corporis & barba mentum jam insulcans id exigere videatur. Unde fieri solet, ut, qui proficere poterant, si locum sortiti essent, quem merebantur, perpetuo in sordibus suis hæreant, quia ultra captum sunt, quæ ipsis proponuntur. Contrario modo rebus consulunt suis, qui pueros largus didactum perfolventes d' utius, quam par est, tenent, quo minus ad superiores ordines transant, & ita profectus eorum remorantur. Multorum hic mos est, ut parentibus concreditorum sibi, eo literarum præsidio non instructis, ut fucum agnoscant, glaucoma objiciant ob oculos, dum non nisi læta de filiis nuntiant, & pulchre provehi eos in artium & virtutum stadio affirmant, quos tamen rude adhuc peccus gerere & horas per inertiam perdere, inque multis delinquere, probe norunt, veriti scilicet, ne, si fateantur quod res est, rivi liberalitatis deficiant, & desides immoraque in aliis scholas traducantur. Imo non pauci ipsos discipulos paulum ultra primas literas progressos intempertiva laude eo perducunt, ut falsam sibi scientiæ perversionem induant, quæ eos remissiores reddit in suo negotio, idque eo consilio faciunt, ne dubitent miseri illi, optime secum agi, & fidum sibi obtigisse ducem, cujus filo quasi regente feliciter & ex sententia in præfinito itinere procedant. Nil fere dictum est hæctenus de ipsa methodo, quam in tradendis linguis & scientiis illi sequuntur, quos Machiavellissimi scholastici reos agimus. Eam totam vero vel ad ostentandam eruditionem undique corrogatam, vel ad occultandam ignorantiam & ad incautas mentes fallendas compositam agnoscere. Videas perloque hujus census viros neglectis fundamentis altiora propoliter tractare, pervadere aliis volentes, subesse manibus suis ingenia dudum de uncta iis rebus, quæ pueris utculari solent. Aperunt auditoribus Collegia Logica, Ethica, Physica, Mathematica, qui Grammaticas regulas & jungendarum vocum rationem nondum apprehenderunt: & Hebraica, Syriaca, Chaldaica, & nescio quæ idiomatica crepant, Romanis literis vix a tyronibus degustatis: Sicque coronidem imponere ædificio festinant, cui nondum substratum est quicquam, quo sustineatur. Eaque fere illorum consuetudo est, qui superficariam eruditionem stabilire laborant, idque agunt modo, ut prodeant ex officina sua, qui vulgo videantur docti, & imperitis vana specie illudere possint. Sic enim instituti, ut vulpes in fabula, (*) quæ pulcem vitro inclusam ligunire non poterat, ad fundum rerum nunquam penetrant, inani il-

lo

(*) Verba Patris sine in Diss. de pervertâ juventutem in scholis instituendi ratione.

FK Tg 152

x 368280A

lo ac vitreo splendore se oblectantes. De illis, qui compendia certo dispendio futura ja-
 ctant, mentientes, parvo se temporis spatio mirabili felicitate linguas atque scientias plane
 rudibus infundere posse, nihil commemorabo, quod circulatoriam hanc vanitatem fatis ex-
 ploram a peritioribus non ignoro. Restant aliae fraudes haud minus ridendae: eorum nem-
 pe, qui seculi genium quendam comminiscentes vetera abjiciunt, & nova, vel potius novo
 habitu induta & novis nominibus insignita, ut placeant harum rerum studiosis adolescenti-
 bus, magno clamore afferunt: eorum, qui Graecam linguam, quam ipsi vix attigere, ut su-
 pervacuam, hodie non magnopere in ludis literariis urgendam & nemini obrudendam do-
 cent, magno discipulorum eam nauseantium solatio: Eorum, qui in explicandis Autoribus,
 quos non intelligunt, difficiliora sicco pede transvolant: Eorum porro, qui ostenturi, quan-
 tum philologicae eruditionis in ipsis reconditum lateat, in eosdem scriptores, quos melius
 libero discursu enodarent, tota plaustra animadversionum & notarum plebeculae suae in cala-
 mum dicitant, ex decem commentariis undecimum confarcinantes, & tempus ita magis
 necessarius & plus commodi habiturus rebus praeripiunt: eorum denique, qui ab uno Autore ad
 alterum desultoria quadam libidine transeunt, & ut cum Lipsio loquar, velut ex equo in equum
 se traiciunt, multaque simul nullo ordine peragunt, ne quicquam ex toto circulo discipli-
 narum intactum reliquisse putentur, & rarae diligentiae gloriam inde referant. Sed haec bre-
 viter indicasse sufficiat. Sentio enim, me copia rerum, quae hic locum aliquem sibi vindici-
 cant, obrui, & vix finem reperiturum & exitum, quia plus adhuc earum in mente est, quam
 in charta. Jam illorum recordor, qui, ut removeant fastidium jejuni discursus, feriis, non
 raro sacris etiam, jocos admiscent, & anilibus fabulis delectant auditorum, qua cinguntur,
 coronam, plane histrionibus usitato more risum scurrili lepore concitantes, ut jures, non gra-
 vem virum, sed morionem stare in cathedra, plausum populi captantem. Nec eos tacitus
 praeterire possum, qui obliiti partium, ad quas vocati sunt, magna volumina congruenti typis
 exscribenda, ut posterit etiam sciant, vixisse aliquem hujus nominis, qui, cum in discipulis
 vivere non posset, sui aliquam memoriam in scriptis apud illos extare voluerit. Peccarem
 forte, si eas praestigias reticerem, & non una atque altera mica salis conspergerem, quibus
 Machiavellarum fraudum studiosi ignorantiam & mendicitatem suam pudendam celare con-
 siverunt. Posset haec facile discipulis innotescere, si eorum cuilibet facultatem concedere-
 rent, quarendi ex ipsis, quae velint; sed occurrit huic periculo callide, dum eos ad silentium
 Pythagoricum compellunt, ut ne hiscere quidem audeant, & certa sibi persuadeant fide, etri-
 pode quasi dicta esse, quae ex ore magistri proveniunt, aut, si quis forte eo animo sit, ut du-
 bium aliquod proponat, solutionem ejus ob certas causas ad aliud tempus rejiciunt. Cum-
 que aliunde perita sint pleraque, quae pro suis venditant, sedulo cavent, ne libri, quos expi-
 lare solent, in discipulorum manus perveniant, serinia sua solite custodiant atque tegunt,
 & si quid librorum, quos pro oraculis consulunt, versari inter eos intellexerint, clam iis subdu-
 cunt, ne fontes pateant omnibus, ex quibus, quod sitim eorum restingvat, haurire svererunt. Scio,
 quosdam, cum paulo minus etiam, quam mediocriter se literas callere & suo officio esse im-
 pares, sensissent, vel otio vellent tempus transmittere & genio indulgere, discipulos propria
 industria scientiam aliquam allecutos sibi applicuisse beneficiisque obstrinxisse, a quibus pro-
 ponenda publi scholastica, Graeca imprimis, in schedula prius consignarentur, ex qua deinde
 magno animo praelegi possent, vel domi aluisse ex Academiis evocatos & aere conductos non
 parvo, qui ipsis semper praesto essent, & defectum doctrinae ex suis copiis supplerent. De
 ipsis etiam Programmatibus scholasticis & oratoris exercitiis, quibus saepe fucum faciunt
 doctores umbratici, quaequam adjicere constitueram, sed cum illa STADELII censuram seve-
 rissimam jam sint experta, (*) meam non desiderare videntur. Id fateor tamen, Machiavellissimi
 scholastici notam omnino mereri, qui his ad solam ostentationem & ad quastum abutuntur,
 in quem finem nihil unquam a me scribi, a meis dici, sanctissime affirmo. Superfedere etiam
 maluissim hac quocunque scriptioe & illis Dramatibus in scenam proferendis, quae
 me & meos hoc tempore exercent, nisi mori a longissimo inde tempore tradito fuisset ob-
 sequendum, a quo recedere mihi integrum non est. Facio igitur & nunc, quod est meum,
 idque Vos, quorum cura tuetur hanc scholam nostram, & quicunque eidem favetis & cupi-
 tis, studiose rogo, ut nostris, proxime instantibus Lunae & Martis diebus fabulas aliquot
 acturus, ex quibus quicquid castas mentes offendit exulare jussi, oculos & aures benevolas
 commodare, & plausu Vestro animos iis ad majores conatus addere ne gravemini. Opera
 dabitur, ut pro hoc beneficio digna apud vos extet deinde gratia. Scrib. d. XVII. Kalend.
 Jun. M DCC XXVII.

(*) l. c. p. 227.

*Irrespere in Programma prius de sacris nocturnis & antelucanis sphaematata aliquot, certe non
 mea, sed ejus culpa, qui id, quicquid fuit, ex ore disantis excepit. Ea vero cum sint ejus-
 modi, ut vel a puero facile agnosci queant, a me autem sub auspiciu novi muneris alius
 robur inteno tolli haud potuerint, corrigendi opera discipulis relicta, B. L. boni consulat.*

JD 18

MC

II 9
152

HOC ANTELOQVIO
DE
MACHIAVELLISMO
SCHOLASTICO

ANNÆBERGENSIS LYCEI
INSPECTORES GRAVISSIMOS
ET OMNES, QVORVM AFFECTVS IN REM SCHOLASTICAM EST PRONIOR,

AD
SPECTANDOS ACTVS DRAMATICO-SCENICOS,
QVI

AD D. XIII. & XII. KALEND. JVN.

INTER SOLENNIA GREGORIANA
A NOSTRIS EXHIBEBVNTVR,
DECENTISSIME INVITAT

M. JOH. FRIEDLIEB STÜBELIVS,
RECTOR.

ANNAEBERGAE,
TYPIS AVGVSTI VALENTINI FRISII.

